

ÇOCUK EVLİLİKLERİ VE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

HAZIRLAYAN: SELEN DOĞAN

A

Acil yardım hattı: Küçük yaşta evlendirilme tehdidi altındaki bireylerin arayıp güvenlik, sağlık, psikoloji veya hukuk desteği alabileceği telefon numarasıdır. Türkiye’de bu ve benzeri şiddet durumlarında aranabilecek, devlete ait tek yardım hattı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesindeki Alo 183’tür.

Açlık: Yoksulluk ve devamındaki açlık, özellikle az gelişmiş ülkelerde erken evliliklerin sebepleri arasındadır. Kızlarını evlendirerek kendilerini bakım yükümlülüğünden, kızlarını da açlık ve sefaletten kurtarmak isteyen aileler, kızları adına erken yaşta evlilik kararı alabilmektedir.

Aile: Anne, baba, çocuklar ve bazen de aile büyükleri ve yakın akrabaların bir arada yaşadığı kurumdur. Çocuklarını daha büyümeden nişanlamak ve evlendirmek, ebeveynin sorumluluğunu kötüye kullanmasıdır. Aile çocuğunu istismara, şiddete, yoksulluğa, eğitimsizliğe, hastalıklara vs. yollamakla değil, onu korumak ve geleceğe hazırlamakla yükümlüdür.

Aile birleşimi: Örneğin; Alman olan veya Almanya’da yaşayan biriyle, orada oturma izni almak için yapılan evliliktir. Aile birleşiminde, erken yaşta zorla evlendirilmiş kadınların insan ticaretine konu olmaması için 18 yaş sınırı konulmuştur. Birçok Avrupa ülkesi aile birleşimi uygulamaktadır.

Aile hekimliği: Sosyal devletin gereği olarak her yurttaşın koruyucu sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmasını sağlayan uygulamadır. Aile hekimlerinin

görevleri arasında, sorumluluk alanlarındaki ailelerde küçük yaşta evlilik olup olmadığını izlemek, ‘olmadan önlemek’ için durumu ilgili kurumlara bildirmek de vardır.

Aile içi şiddet: Çocuk yaşta evlenenlerin ev içinde fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalma riski yüksektir. Şiddetle baş edebilmek için hak bilinci ve bilgisi çocuk gelinlerde yeterli değildir.

Aile planlaması: Çocuk yaşta evlendirilenler aile planlamasının önemi ve korunma yöntemlerinin gerekliliği konusunda hemen hiç bilgi sahibi değildir. Kontrolsüz üreme davranışı sergileyen çiftlerin çoğunlukla erken evlenenler olduğu görülmektedir.

Akraba evliliği: Türkiye’de halen çok yaygın bir evlilik biçimidir. Aile içinde birbirlerine uygun görülen kadın ve erkek, mal varlığını aile içinde tutma gibi bahanelerle erkenden nişanlandırılır; evlilik ise çok geçmeden yapılacaktır.

Akran eğitimi: Eğitim almış ve istekli gençlerin, akranlarıyla (yaş, çevre ya da ilgi alanları yönünden benzer genç insanlar) birlikte gerçekleştirdikleri, bilgi, tutum ve beceri yönünden gelişmesi ve kendi sağlıklarını koruma bilincini kazanmalarını amaçlayan, resmi olmayan eğitim etkinlikleridir. Rol modellerinin etkili olduğu küçük yaşta evliliklerin önlenmesinde bir araç olarak akran eğitimi de kullanılabilir.

Anne ve bebek ölümleri: Çocuk yaşta hamileliklerde doğum öncesi ve sırasında hem anne hem de bebeğinin yaşamını yitirme riski, daha ileri yaşlardaki hamileliklere göre dört kat fazladır.

Annelik: Erken evlilik, erken annelik demektir. Bedensel, duygusal ve zihinsel gelişimini sağlmasına fırsat verilmeden evlendirilen kız çocuklar toplumun onlara dayattığı annelik rolüne uygun davranmaya, bir an önce çocuk sahibi olmaya zorlanır. Bu rolü taşıyacak kadar büyümedikleri için birçok fiziksel ve ruhsal rahatsızlık yaşayacaklardır.

Annenin kaybı: Annesi ölmüş veya annesinden ayrı yaşayan, babası yeniden evlenmiş kız çocuklar, 'üvey anne'den kötü muamele görürlerse evde istenmediklerini düşünüp çareyi evlenmekte aramaktadır. Evlilik, bir kurtuluş olarak görülmektedir.

Ayrımcılık: Evlilik konusunda ataerkil toplumlar iki tip ayrımcılık uygular. Birincisi, evli olmayan kadınlara yönelik baskıdır; bir eşe sahip olmanın kadınları koruyacağı düşünülür. İkincisi de normlara uymayan evli kadınlara yönelik önyargıdır; öğretilmiş cinsiyet rollerine göre davranmayan kadın toplum tarafından yargılanır. Bu ayrımcılık popüler medya ürünleri aracılığıyla durmaksızın pekiştirilmektedir.

B

Babanın kaybı: Babasını yitirmiş kız çocuklar, 'üvey baba'dan sözlü ve fiziksel şiddet

Başlık parası: Türkiye'nin hemen her yerinde görülebilen bir uygulamadır. Hukuksal geçerliliği yoktur. Aileler maddi kazanç elde etmek için kızlarını başlık parası karşılığında evlendirebilmektedir.

Berdel: Eskisi kadar yaygın olmasa da halen görülen bir evlendirme biçimidir.

Yasal değildir. Takas esasına dayanır; bir aileden gelin olarak çıkan kızın karşılığında, muhatap aileden bir kız gelin olarak gelir. Berdel uygulamasında gelinler çoğunlukla çocuk yaştadır.

Beşik kertmesi: Aileler arasında çocukları henüz bebekken ileride onları evlendirmek üzere yapılan, yazılı olmayan sözleşmedir. Halen ülkemizde uygulanmaktadır. Yasal değildir.

Boşanma: Evliliğin yasalar önünde sona erdirilmesidir. Erken yaşta yapılan evliliklerde boşanma ilk beş yıl içinde daha sık görülmektedir. Resmi nikahın olmadığı evliliklerde yasal boşanma da olmayacağından, çocuk gelinler tazminat, nafaka gibi haklardan yararlanamaz.

C

Cinsiyet: Doğuştan getirilen, kişileri kadın veya erkek yapan belli fiziksel veya biyolojik özelliklerdir.

Cinsiyet seçimli kürtaj: Ataerkil kültürlerde erkek çocuk sahibi olmanın yüceltilmesi sonucu kız çocuk bekleyen anne adaylarına kürtaj olması yönünde baskı yapılabilmektedir. Buna direnemeyecek yaştakiler, çocuk gelinlerdir.

Ç

Çeyiz: Kız çocuklar için bebeklikten itibaren biriktirilen, evlenirken ona armağan olarak verilen ev ve süs eşyaları ile giysilere verilen ortak addır. Çeyiz, evliliğin erken bir ilanı olmakla kalmaz, kişilerin 'evlenmeme hakkını' da yok sayar.

Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek için

Ortaklık Ağı: UNICEF'in desteğiyle kurulmuştur. Amacı; Türkiye'de çocukların yararına faaliyet gösteren ulusal veya yerel sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve meslek örgütlerinin çocuğa karşı şiddeti önlemeye yönelik hak temelli izleme ve savunma çalışmalarını kolaylaştırmak ve desteklemektir.

Çocuğa Yönelik Cinsel İstismarı

Önleme Günü: 19 Kasım.

Çocuğun yüksek yararı: Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesine göre; "Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar ya da yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yararı temel düşüncedir."

Çocuk: Çocuklar, gelişimini tamamlaması için yetişkinler tarafından rehberlik edilen kişilerdir. Çocuklar vazgeçilmez haklara sahip bireylerdir. Çocuklar, temel insan haklarını kullanabilmek için yetişkin olmayı bekleyemez; çocuklukta da sahip oldukları hakları vardır. Bu haklar vazgeçilmez, ertelenemez, devredilemez haklardır.

Çocuk adalet sistemi: Çocuk suçluluğunun önlenmesinde rol alan geniş bir mekanizmanın sadece bir parçasını ifade eder ve çocuk mahkemesinin yanı sıra polis, savcılık ve mahkeme çalışanları ile ceza infaz kurumları gibi resmi kurum ve kuruluşları da kapsar. Çocuk adalet sistemi sağlık, eğitim, sosyal destek ve refah servisleri gibi ilgili kurumların yanı sıra mağdur

ve tanık desteği gibi koruyucu, önleyici hizmet veren resmi ya da sivil kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışır.

Çocuk dostu kent: Çocukların sağlıklı bir çevrede yaşama, oyun oynama, yaşlılarıyla bir araya gelebilecekleri ortamlarda sosyalleşme, şiddetten korunma gibi temel haklara erişimin olduğu kentsel düzenlemelerin yapıldığı kenttir.

Çocuk dostu okul: Öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların heyecanla geldikleri, katılımcı, paylaşımcı, dışa dönük, gelişime açık okuldur.

Çocuk evliliği: Kadın ve erkek bireylerin; Çocuklukları sona ermeden, çocukluklarını doyusya yaşamadan, Ruhsal ve bedensel gelişimlerini belli bir düzeye çıkarıp, evlilik için gerekli olgunluğa ulaşmadan, Hakları konusunda yeterli bilgi ve bilinç düzeyine erişmeden ve bu hakları kullanabilir hale gelmeden, Evliliğin getireceği fiziksel ve duygusal koşullardan haberdar edilmeden, Evlenmekle kazanacağı veya kaybedeceği yasal statüler kendisine bildirilmeden, Baskı, korkutma, şiddet, tehdit ve yıldırma, Sevmediği, istemediği biriyle, Kendisinden yaşça çok büyük biriyle, 18 yaşını tamamlamadan, evlendirilmesi çocuk evliliğidir.

Çocuk gelin: Gelişimini tamamlamadan yapılan her evlilik 'erken evlilik', 18 yaşını doldurmadan evlendirilmiş her kadın 'çocuk gelin'dir.

Çocuk Gelinlere Hayır Platformu:

Birleşmiş Milletler'in Dünya Kız Çocuklar Günü olarak belirlediği 11 Ekim 2012 tarihinde kurulduğunu ilan etmiş, Türkiye'de çocuk evliliklerine dair farkındalık yaratmayı ve bu toplumsal sorunun çözümü için ilgili kurum ve kişileri harekete geçirmeyi amaçlayan, 14 ilden 63 sivil toplum örgütü ve üniversite biriminden oluşan platformdur.

Çocuk Hakları Bildirisi: Çocukların yetişkinlerden farklı fiziksel, fizyolojik, davranış ve psikolojik özellikleri olduğu, sürekli büyüme ve gelişme gösterdiği bilincinin yerleşmesi, çocukların bakımının bir toplum sorunu olduğu ve bilimsel yaklaşımlarla herkesin bu sorumluluğu yüklenmesi gerektiği düşüncesi 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

Çocuk Hakları Günü: 20 Kasım.

Çocuk Hakları İzleme Komitesi: Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde tüm siyasi parti gruplarından temsilcilerin yer aldığı, 2008 yılında kurulmuş olan komitedir. Komitenin görevi, çocuklar ve çocuk hakları savunucularının gündeme getirdi konularda parlamentoda duyarlılığı artırmaktır.

Çocuk Hakları Komitesi: Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin üye devletlerce uygulanmasını izleyen bağımsız uzmanlardan oluşmuş bir organdır. Yılda üç kez Cenevre'de toplanır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme: Birleşmiş Milletler'de 1989 yılında benimsenen, Türkiye'nin 1990'da imzalayıp 1995'te yürürlüğe koyduğu sözleşmedir. Anayasamızın gereği olarak

uluslararası sözleşmeler iç hukukun da üzerindedir; ulusal yasaların bu sözleşmelere uyumlu hale getirilmesi gerekir.

Çocuk işçiliği: Küçük yaşta evlendirilip ev işlerinden sorumlu tutulan, ailenin bahçe-tarla gibi işlerinde çalıştırılan, aile büyüklerinin ve bazen engelli ya da yaşlıların bakımını üstlenmek zorunda kalan, kendi çocuğu dahil ailedeki tüm çocuklara bakması beklenen, kendi arzusu olsun veya olmasın eşinin cinsel isteğine koşulsuz karşılık vermesi istenen çocuk gelin, bütün bunları ücretsiz yapan bir çocuk işçidir.

Çocuk katılımı: Çocukların görüşlerinin dinlenmesi, dikkate alınması ve karar mekanizmalarına katılmaları demektir. Kendilerini ilgilendiren her konuda çocukların kararlara katılması gerekir.

Çocuk Koruma Yasası: Korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenler.

Çocuk pornografisi: Satış amacıyla veya kişisel kullanım için hazırlanmış, çocukların cinsel içerikli görüntülerini içeren görsel, işitsel veya yazılı materyalin tümüdür.

Çocuk ticareti: Çocukların maddi kazanç amaçlı ticari ve cinsel sömürsüdür.

Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı (ÇTCS): Türkiye'de; çocuk satışı, çocuk fuhuşu, pornografisi ve çocuğa yönelik her türlü ticari cinsel sömürünün ortadan kaldırılmasını sağlamaya yönelik çalışma

yapmak üzere kurulmuş sivil toplum örgütleri ve bireyler ağıdır.

Çoğuşlilik: Kültürümüzde bu kavramı 'çokkarılılık' olarak kullanmak daha doğrudur, çünkü yalnızca erkekler birden çok kadınla -yasal olmasa da- evlilik yapabilmektedir. Bu evliliklerde birbirlerinin 'kuması' olan kadınlar genellikle çocuk yaştadır, zira ancak bu yaşlardaki kadınların bu 'geleneğe' katlanabileceği düşünülmektedir.

D

Doğum kontrolü: Çocuk yaşta evlenenler üreme sağlığı konusunda yeteri kadar bilgi ve deneyim sahibi olmadıklarından cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma riski daha yüksektir. Bu kişiler ne zaman çocuk sahibi olacaklarına, kaç çocuk yapacaklarına kendileri karar verememektedir.

Dünya Kız Çocuklar Günü: 11 Ekim. 2012 yılında Birleşmiş Milletler'in kararıyla başlatılmış ve ilkinin teması 'erken evlilikler' olarak belirlenmiş gündür.

E

Eğitim hakkı: Kadınların temel insan haklarından biridir. Türkiye'de 2013 yılı itibarıyla 15 yaş ve üzerinde okuma-yazma bilmeyen kadınların oranı yüzde 8.4, erkeklerinse yüzde 1.7'dir.

Engellilik: Kişilerin bedensel veya zihinsel yapabilirliklerini kısıtlayan

durumdur. Kız çocuklar engelli bireylerin bakımını üstlenmek üzere evlendirilebilmektedir.

Ensest: Çocuğa babası veya aile içinde birlikte yaşadığı birinci dereceden erkek akrabaları tarafından uygulanan cinsel istismardır. Ensest erken evliliklerin hem sebebi hem sonucu olabilir.

Ergenlik: Çocukluktan gençliğe geçiş dönemidir; çocuk bireylerin geleceğe hazırlandıkları, beceriler geliştirdikleri bir dönemdir. Bugün dünyada milyonlarca çocuk bu dönemi 'evli' hatta 'çocuklu' olarak geçirmektedir.

Ergen gebelik: Bedeni çocuk doğuracak kadar gelişmemiş olan anne adayı, doğum öncesi, sırası ve sonrasında hayati risk taşıyan birtakım zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Erken evlilik: Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre 18 yaşın altındaki bireyler çocuktur. Bu bireylerin evliliği, ulusal yasalarca kabul edilse bile, çocuk evliliği kapsamına girer.

Erken doğum: 19 ve daha küçük yaşlardaki gebeliklerde erken (prematüre) doğum olasılığı yüksektir. Yaş küçüldükçe, üreme organları gelişmesini tamamlamadığı için erken doğum riski artar.

Evlilik: Evlilik; biyolojik kadın ve erkeğin, bedensel, ruhsal, bilişsel yeteneklerini belli bir olgunluk düzeyine ulaştırdıktan sonra, kendi hür iradeleri ve tam rızalarıyla, kendi seçtikleri kişilerle yasa önünde yaşamlarını birleştirmeleridir.

Evlilik biçimleri: Türkiye'de halen görücü usulü, kaçma-kaçırma, kan parası evliliği gibi evlilik biçimleri

görülmektedir. Bunlara son yıllarda yurt dışı evlilik göçü ve televizyon programlarında evlenme gibi yeni biçimler de eklenmiştir.

Evlilik sözleşmesi: Evlenmeden önce, olası bir boşanma durumunda çiftin taşınır ve taşınmaz malları ile nakdi birikimlerini nasıl paylaşacakları gibi konuları belirten sözleşmedir. Mal rejimi olarak da bilinir. Medeni Yasa değişikliğiyle 2002 yılından itibaren yapılan evliliklerde çiftin edindiği mallar boşanma durumunda eşit paylaşılırılmaktadır.

Evlilik yaşı: Evlenmeyi isteyen ve bunun için bir engeli olmayan bireyler için bir 'ideal evlilik yaşı' tanımı yapılamaz, çünkü her bireyin evliliğe hazır olma yaşı birbirinden farklı olabilmektedir. Kişiler yetişkin olduktan sonra diledikleri yaşta evlenebilmektedir.

Evliliğin iptali davası: Zorla evlendirilmiş kişiler evliliğin iptali davası açabilir. Boşanma davasından farklıdır; iptal edilen evlilik hiç olmamış sayılır.

F

Fistül: Küçük yaşta hamileliğe bağlı gelişen bir rahatsızlıktır. Hamilelik yükünü taşıyacak kadar büyümeden çocuk sahibi olmaya hazırlanan kadınlarda, doğum sırasında idrar kesesinin delinmesi sonucu sıvının durmaksızın akmasıdır. Fistül olan kadınlar kötü koku nedeniyle çevrelerinden dışlanmakta, eşleri onları boşamaktadır.

G

Gelin kaçırma: Orta Asya'da sık rastlanan, çoğunlukla da genç kadınları hedef alan bir zorla evlenme geleneğidir. Erkek, evlenmek istediği kadını zor kullanarak kaçıır ve alıkoyar. 'Namusu kirlendi' gözüyle bakılan kadın, evlenmekten başka seçeneği olmadığına inandırıldığı için zoraki evlenir.

Gelin yakma: Hindistan'da mutfak kazası süsü verilerek kadınların kızgın yağla vücutlarına zarar verilmesi veya öldürülmeye çalışılmasıdır. Aileye gelin olarak gelen genç kadın evde sevilmemiş ve onaylanmamışsa, veya itaatsizlik olarak yorumlanan bir davranışı olduysa, "mutfakta yemek yaparken beceriksizliğinin kurbanı oldu, üstüne kızgın yağ döküldü" süsü verilerek yakılır; bu sözde kazalar sakatlanma veya ölümle sonuçlanmaktadır.

Girls not Brides: Çocuk evliliklerini durdurmak için küresel çapta örgütlenmiş, Uçan Süpürge'nin de üyesi olduğu bir ağıdır. Merkezi İngiltere'dedir.

Göç: Yerinden edilme de denilen zorunlu göç kadar, ailenin veya kişilerin kendi rızalarıyla başka bir yerleşim yerine göçü de çocuk evliliklerine sebep olan etkenleri güçlendirmektedir.

H

HIV/AIDS: Erken evlilikler, AIDS'e neden olan HIV'in risk gruplarından genel nüfusa geçtiği bir köprüdür. Küçük yaşta evlendirmeler bu virüsün yayılımını

önemli oranda etkiler. Eski BM Kadına Karşı Şiddet Özel Raportörü Yakın Ertürk, HIV/AIDS'e yönelik stratejilerin yasal evlilik yaşının yükseltilmesi ve zorla evliliklerin yasadışı kabul edilmesini de içerecek şekilde geliştirilmesini belirtmiştir.

İhbar yükümlülüğü: Yurttaşların çevrelerinde tanık oldukları çocuk evlilikleri dahil her türlü çocuk istismarını ilgili kurumlara bildirme yükümlülüğü vardır. Bu evliliklerin olmadan önlenmesi açısından önemlidir.

İhmal: Çocuğun beslenme, barınma, korunma, sevilme gibi temel fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmamasıdır. Çocuğun sağlığı ve gelişimine olumsuz etkileri olabilir.

İmam nikahı: Dini esaslara göre yapılır. Meşrulaştırmamak için 'imam nikahı' yerine 'dinî tören' denmesi daha doğrudur. Resmi nikah belgesi görülmeden sadece dini törenle yapılan evlilikler geçersizdir.

İntihar: Kadın intiharlarında nedenlerden biri de küçük yaşta zorla evlendirilme olmaktadır.

İstihdama katılım: Küçük yaşta evlendirilen kadınlar, eğitimlerini veya mesleki eğitimlerini tamamlamadıkları için istihdam olanaklarından yararlanmada zorlanır, ucuz işgücü olarak ve güvencesiz koşullarla çalıştırılırlar.

İstismar biçimleri: Çocuk istismarının duygusal, fiziksel, cinsel, ekonomik biçimleri vardır. Erken evliliklerde kız

çocuklar bu istismarların hepsine birden maruz kalabilir.

İşsizlik: Erken evlenme ve buna bağlı nedenlerle kaliteli bir eğitim alamamış ve mesleki beceri geliştirememiş kadınlar kayıtlı ve ücretli bir işte çalışmamakta, işsizler arasında bile sayılmamaktadır.

Kadının insan hakları: Kadınların insan oldukları için sahip oldukları ancak kadın oldukları için daha fazla ihlale açık olan haklardır.

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi: Kısa adıyla CEDAW, Birleşmiş Milletler'in hazırladığı, 1981'de yürürlüğe giren, Türkiye'nin 1984'te imzaladığı uluslararası sözleşmedir. Sözleşmeye taraf olan devletler, yaşamın her alanında ayrımcı kalıp ve davranışların ortadan kaldırılmasını sağlamakta yükümlüdür.

Kanaat önderi: Çocukların evlendirilmesinde o yerleşim yerindeki muhtar, imam, öğretmen, ebe gibi kişilerin tutumu belirleyici olabilmektedir. Bu kanaat önderleri erken evlilikleri önleyebilir veya aksine gerçekleşmesini hızlandırabilirler.

Kız çocukların okullu olması: Çocuk evliliklerinin önlenmesinde en önemli adımlardan biridir. Okula devam etmek evliliği ertelemek, böylece çocuk gelin olmaktan kurtulmak demektir.

Kız çocukların yoksulluğu: Küçük yaşta evlenmek eğitim ve istihdam olanaklarından mahrum bırakacağı için, evliliğin ekonomik bir garantisi de

olmadığından yoksulluk söz konusu olabilir. Ev içindeki yoksulluk ise çocukların evlendirilmesinde (böylece yoksulluktan kurtulmaları ve başlık parasıyla ailelerin maddi kazanç sağlamaları) temel motivasyon olarak göze çarpmaktadır.

Kölelik: Çocuk yaşta bireylerin evlendirilmesi köleliğin günümüzdeki biçimidir.

Kumalık: Erken evliliklerde genellikle eşler arasındaki yaş farkı büyüktür. Umduğunu bulamayan veya yaşı küçük olduğu için hamile kalma sorunları yaşayan eşinden sıkılan koca, ikinci bir eş aramakta sakınca görmemektedir.

Kürtaj: İstenmeyen bir hamilelik gerçekleşmişse veya annenin sağlığı tehlikedeysse bebeğin cerrahi müdahaleyle alınmasıdır. Çocuk yaşta hamile kalanların kürtaj sırasında sakatlanması veya hayatını kaybetmesi riski yüksektir.

Madde bağımlılığı: Çocuk yaşta evlendirilmiş bireyler, hayal kırıklığı, yalnızlık, yoksulluk, mutsuzluk, şiddet, sevgisizlik, değersizleştirilme gibi nedenlerle madde bağımlılığına yönelebilir.

Mahalle baskısı: Kadınlar 'evde kalmak', 'yalnızlık', 'tehlikelere açık olmak' gibi toplumsal tehditler yüzünden veya bu baskıyı hissetmek istemediği için küçük yaşta evlilik kararı alabilmektedir. Bu da zorla evliliğidir.

Medeni Yasa: Bu yasaya göre, Türkiye'de kadın ve erkek bireylerin

evlenmesi için 17 yaşını doldurmaları gerekir. Ancak, bu yaş da evlilik için çok erkendir. Yasanın yeniden düzenlenmesi için Uçan Süpürge'nin başlattığı imza kampanyasına 55 bin kişi destek vermiş ve yasal evlilik yaşının yükseltilmesini talep etmiştir.

Mülteci: Ülkesindeki savaş, şiddet, ayrımcılık vb. sebeplerle başka bir ülkeye sığınan kişidir. Mülteci kamplarında küçük yaşta evlendirmelerin çok yaygın olduğu bilinmektedir.

Nafaka: Küçük yaş evlilikleri yasal olmadığından, boşanma durumunda kadın eşinden nafaka talep edemez. Resmi evlilik yoksa mahkeme boşanma tazminatına hükmedemez.

Namus: Kız çocukların evlendirilmesinde ailelerin ileri sürdüğü bahanelerden biridir. Kız çocuklar namus yükü olarak görülmektedir.

Namus bahaneli cinayet: Hem yetişkin kadınların hem de kız çocukların cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldığı şiddet türlerinden biridir.

Nikah: Evliliğe yaş, akıl, bilinç olarak uygun, bu eylemin sonuçlarından haberdar ve evliliğe istekli olan kişiler arasında yapılan yasal sözleşmedir.

Okul: Çocukların gelişimlerini gerçekleştirmek için bulunmaları gereken yerdir.

Oyun: Kız çocukların çocukluklarını yaşama, dolayısıyla, oyun oynama hakkı vardır. Oyun çağında evlendirilmeleri hak ihlalidir.

Oyuncak: Cinsiyetlendirilmemiş oyuncak seçimi (Kızlar için bebek, çay takımı; erkekler için tamir aletleri, arabalar vb. yerine cinsiyet kimliğine göre kodlanmamış oyuncaklar tercih edilmelidir.) erken evlilikleri dolaylı olarak önleyecektir.

Özgürlük: Kişinin bireysel, sosyal, siyasal, ekonomik vb. konularda kendi kararlarını verebilmesidir. Evlilik ancak özgür iradeyle yapılabilir.

Panik atak: Erken yaşta evlenmenin de sebep olduğu bir ruh sağlığı sorunudur.

Pedofil: Çocuklara cinsel ilişkiye girme eğilimidir. Bazı akademisyenler çocuk yaşta evliliği 'pedofilinin kurumsallaşması' olarak tanımlamaktadır.

Sabancı Vakfı: 2010 yılından bu yana çocuk gelinler konusunda sivil toplum kuruluşları ve donörlerle çalışan; yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde çocuk evliliklerine son vermek için yapılan çalışmaların güçlendirilip geliştirilmesine destek veren kuruluştur.

Seçme hakkı: Her bireyin evleneceği kişiyi kendi özgür iradesiyle seçme hakkı vardır. Küçük yaşta yapılan evliliklerde kadınlar çoğunlukla 'seçen' değil, 'seçilen' olmaktadır.

Seks işçiliği: Maddi kazanç karşılığı seks işçiliği yapmak kişilerin kendi seçimleri değildir. Çocuk gelinler de; eşleri tarafından terk edilme veya evden gitmeye zorlanma, yoksullaşma, çocuklarına bakamaz hale gelme, eğitimsiz ve mesleksiz olduğu için iş bulamama gibi nedenlerle seks işçiliği yapmaya mecbur kalabilmektedir.

Şartlı nakit transferi: Ekonomik güçlükler nedeniyle temel sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanamayan, herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayan ve düzenli bir geliri olmayan nüfusun en yoksul kesimine yönelik şartlı bir yardım programıdır. Kız çocukların erken evlendirilmesini önlemede etkin bir araçtır.

Şikayet hakkı:

İsveç, Finlandiya ve Ukrayna başta olmak üzere pek çok ülke, çocuk haklarını korumaya yönelik şikayet mercileri oluşturmuştur. Çocuk hakları ihlallerinin değerlendirilmesine yönelik ilk şikayet mercii, 1981'de yılında Barneombudet adı altında Norveç'te kurulmuştur.

Tecavüz: Vücut bütünlüğüne yapılan cinsel saldırıdır. Tecavüz edilen kız çocukların bir an önce evlendirilmesi, aynı zamanda –özellikle kalabalık

ailelerde- bu suça imkan vermemek için de bir an önce evlendirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Ticari cinsel sömürü: Çocukların evlendirilmesi ticari cinsel sömürüdür.

Toplumsal cinsiyet: Toplumsal olarak kurgulanmış, öğretilmiş kadın ve erkek rolleridir. Toplumsal cinsiyet ise kültür ve sosyal olarak belirlenen cinsiyet rollerine karşılık gelir. Bu roller davranış kalıplarını, sorumlulukları, paylaşım düzenlerini, kaynaklara ve ayrıcalıklara erişimimizi de belirler.

Travma: Çocuk yaşta, çoğu kez hiç tanımadıkları, kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlendirilen kız çocuklar için ilk gece cinsel ilişkiyle başlayan travma ömür boyu sürebilmektedir.

Uçan Süpürge: Tam adıyla Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği, 1996 yılından beri kadınların güçlenmesi, demokrasinin ve sivil toplumun gelişmesi için yaptığı çalışmalara 2006'dan beri çocuk evlilikleri temasını da ekleyen, bu konuyu ülke çapında gündeme getiren ve farkındalık yaratan kadın örgütüdür.

Uluslararası ECPAT: Çocuk fuhuşu, pornografisi ve cinsellik amaçlı çocuk ticaretine karşı mücadeleyi örgütleyen uluslararası bir ağıdır.

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'dur; çocuk haklarının uygulanmasını destekleme konusunda uzmanlaşmış Birleşmiş Milletler kurumudur.

Vajinismus: Çoğunlukla erken evliliğe bağlı olarak, yeterince bilgilensmeden cinsel ilişkiye başlama sonucunda ortaya çıkan rahatsızlıktır: Vajina kaslarının stres sonucu kasılarak cinsel ilişkiye izin vermemesidir.

Yaygın eğitim: Örgün eğitim olanaklarından yararlanmamış olanlara okuma yazma ve mesleki eğitim dahil çeşitli alanlarda verilen eğitimidir. Küçük yaşta evlendirilmiş pek çok kadın, zamanında mahrum bırakıldığı eğitim olanaklarından bu sayede faydalanır.

Yetersiz beslenme: Adolesan bir kızın günde 2500 kaloriye ihtiyacı vardır. Gebelikte ise alınan kilo başına 50 kalori daha alması gerekir. Yetersiz beslenen annelerin bebekleri ortalama sekiz santimetre kısa doğar.

Zorunlu eğitim: Kesintisiz 12 yıl zorunlu eğitim, kız çocukların erken evlilikten korunması için çok önemlidir.

Zorla evlilik: Bireylerin, toplum ve aile tarafından şiddet, ısrar, korkutma, yıldırma, duygusal baskı ve tehditle evliliğe zorlanmalarıdır.

SABANCI VAKFI
HİBE PROGRAMLARI
KAPSAMINDA DESTEKLENMEKTEDİR